

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ХОРЕОГРАФІЇ МАЛОКОМПЛЕКТНОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ІМПРОВІЗАЦІЙНОЇ ПЛАСТИКИ

На етапі реформування системи вищої освіти постає потреба модернізації навчального процесу в педагогічному вузі. Через діяльність педагога відбувається зміцнення інтелектуального і духовного потенціалу нації. В стінах вищого навчального закладу необхідно виховувати особистість педагога з власною соціально-професійною позицією, своєрідним стилем педагогічної діяльності.

Саме тому актуальною на сьогоднішній день є проблема формування творчого індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії малокомплектної школи.

Аналіз психологічної та педагогічної літератури свідчить про те, що дослідженню проблеми професійної підготовки вчителя приділяється належна увага:

- основам підготовки вчительських кадрів (В.О.Онищук, С.У.Гончаренко, В.О.Сухомлинський, А.Ф.Тализіна, О.А.Абдуліна);
- підготовці вчителя до творчої професійної діяльності (І.А.Зязюн, Ю.П. Азаров, Н.В.Кичук, О.І.Піскунов, С.О.Сисоева та ін.);
- розвитку особистості вчителя в процесі професійної підготовки (І.Д.Бех, В.О.Моляко та інші);
- загальнокультурному розвитку вчителя (О.І.Рудницька, В.І.Дряпіка, Л.І.Коваль, А.М.Алексюк та інші);
- використання нових педагогічних технологій (О.В.Євдокимов, С.І.Прус, Л.Б.Щербакова, О.Г.Ярошенко);
- професійній хореографічній підготовці вчительських кадрів (М.П.Тихонов, О.О.Таранцева та ін.);
- індивідуальному стилю педагогічної діяльності (Н.А.Амінов, В.П.Бездухов, Т.С.Батуріна, З.Н.Вяткіна, Н.С.Побірченко, В.І.Самохвалова, Н.І.Шеліхова та ін.).

Такий аспект проблеми підготовки вчителя у вузі як формування творчого індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії малокомплектної школи засобами імпровізаційної пластики раніше не розглядався. Мета даної статті – привернути увагу до актуальності проблеми підготовки майбутнього вчителя хореографії малокомплектної школи; вказати на необхідність розробки методики формування творчого індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії малокомплектної школи засобами імпровізаційної пластики та показати власний підхід до даної проблеми.

Демографічна криза в Україні призвела до зменшення кількості дітей шкільного віку. Як наслідок – збільшення числа малокомплектних шкіл, особливо в сільській місцевості.

Виникає необхідність формування творчого індивідуального стилю діяльності вчителя малокомплектної школи в стінах вузу.

Наше суспільство нині у вирішенні найважливішої проблеми відтворення повноцінного людського потенціалу покладається на талановитих, розумних, морально досконалих педагогів, здатних творчо змінювати освітній простір [3, 76].

Особливу увагу необхідно звертати на підготовку до роботи в малокомплектних школах учителів мистецьких дисциплін. Робота вчителя з різновіковою групою дітей, яка характеризується широким спектром фізіологічних, психічних, інтелектуальних і творчих якостей учнів, потребує формування неадекватного творчого індивідуального стилю діяльності вчителя.

Надзвичайно велику роль у формуванні творчого індивідуального стилю діяльності педагога відіграє комплексний вид мистецтва – хореографія. Поєднання зовнішньої естетики, культури руху, образно-асоціативного мислення дає змогу сформувати гармонійно розвинену особистість педагога.

Сучасне хореографічне мистецтво охоплює велику кількість напрямків і стилів (класичний танець, народний танець, сучасний танець, бальний танець).

Імпровізаційна пластика („вільний” танець, стиль модерн) – один із напрямків сучасного танцювального мистецтва, який дозволяє спрямувати студента на майбутню творчу навчально-виховну діяльність у малокомплектній школі.

Одним із основоположників „вільного” танцю є Айседора Дункан. Провідними педагогічними ідеями її школи були принципи доступності та природовідповідності. Айседора вважала танець мистецтвом загальнодоступним, а рух – природним проявом людського існування і його невід’ємною частиною.

Справжній танець повинен бути тим природним тяжінням хвиль індивідуума, яке є не більше і не менше ніж тяжіння Всесвіту, перенесене на особистість людини [1; 19].

Кожна людина – яскрава індивідуальність, яка є інтегральною властивістю, об’єднуючою її природні та особистісні особливості [5; 13].

Завдання навчального процесу в педагогічному вузі – формування творчого індивідуального стилю педагогічної діяльності майбутнього вчителя танцю з подальшою перспективою творчого підходу до розвитку яскравої індивідуальності школяра, в тому числі й учня малокомплектної школи.

В контексті теорії інтегральної індивідуальності стиль розглядається як єдність об’єктивних вимог діяльності і індивідуальних якостей різних рівнів,

як фактор, гармонізуючий особистість професіонала, як важлива передумова становлення педагогічної майстерності.

Вчені виділяють наступні стилі педагогічного керівництва і спілкування: демократичний, авторитарний і ліберальний. Для роботи вчителя танцю в малокомплектній школі прийнятним є лише демократичний стиль, тому що стиль педагогічної діяльності – це стиль взаємодії вчитель з учнями. Головне в діяльності педагога – виявити і використати свій особистісний потенціал, а призначення вузу – створення умов для самопізнання і саморозвитку особистості майбутнього вчителя в системі професійної освіти [9].

Особливість підготовки вчителя танцю до роботи в малокомплектній школі полягає в тому, що необхідно підготувати майбутнього педагога до суб'єкт-суб'єктної взаємодії з дітьми різного віку, з різнотипними фізичними та психічними якостями, відмінними нахилами та природними задатками. Враховуючи всі ці фактори, необхідно створити умови для максимальної реалізації творчого потенціалу кожної дитини.

Формування творчого індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії малокомплектної школи здійснюється у вузі на заняттях з предметів: „Теорія та методика класичного танцю”, „Теорія та методика народного танцю”, „Робота з самодіяльним хореографічним колективом” та „Теорія та методика сучасного танцю”.

Основною метою занять „Теорія та методика сучасного танцю” є пошук шляхів формування індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя танцю засобами імпровізаційної пластики.

Процес створення пластичних етюдів має наступні етапи:

1. Підбір музичного матеріалу.
2. Попереднє прослуховування музики.
3. Перегляд творів образотворчого мистецтва, декламування поетичних творів для створення відповідної атмосфери.
4. Безпосередня робота над постановкою імпровізаційних етюдів:
 - відтворення певного явища, образу, людини за допомогою міміки і жестів;
 - статичне копіювання світових шедеврів образотворчого мистецтва;
 - довільні рухи під музичний супровід;
 - індивідуальні завдання на створення образів з урахуванням темпераменту, ерудованості, хореографічної підготовки та інших якостей особистості;
 - робота в парах. Імпровізація на задану тему;
 - групова імпровізація.

Досвід роботи показує, що саме імпровізаційна пластика найбільшою мірою впливає на формування творчого індивідуального стилю діяльності майбутнього педагога. Студенти-хореографи Інституту соціальної та мистецької освіти створюють власну модель уроку імпровізаційної пластики для малокомплектної школи за зразком уроку сучасного танцю у вузі.

Для прикладу подаємо зразок заняття сучасного танцю, метою якого є формування творчого індивідуального стилю діяльності майбутніх учителів хореографії малокомплектної школи.

Курс – IV. Спеціальність „Початкове навчання і хореографія”.

Заняття – „Імпровізаційна пластика”

Тема: Людські емоції.

Мета: Ознайомлення студентів з поняттям „емоція”, характеристика людських емоцій. Створення моделі роботи з різновіковою групою дітей з урахуванням індивідуальних особливостей. Екстеріоризація внутрішніх емоційних образів у пластичні.

ОСНОВНІ ЕТАПИ ЗАНЯТТЯ

I. Підготовчий:

1. Визначення понять „емоція”, „людські емоції”. Обговорення значення емоцій у житті людини. Методика групової роботи – „синектика” [8; 8].

2. Визначення ряду емоцій, розподіл їх на групи (позитивні, негативні).

3. Робота в групах: визначення емоційного стану, який переживає людина під час перегляду картин великих художників:

- Ф.Гойя „Сон розуму породжує чудовиськ”;
- Леонардо да Вінчі „Монна Ліза”;
- Рафаель Санті „Адам і Єва”;
- Врубель „Перлина”.

4. Робота в трійках:

Пошук асоціативного ряду до певної емоції: ненависть, радість, гнів, подив і т.д.

5. Робота в парах:

Вираження певної людської емоції або емоційного стану за допомогою міміки та жестів.

II. Основна частина:

1. Прослуховування музичного матеріалу. Запитання до студентів: „З чим асоціюється у Вас музика?”, „Який емоційний стан передає?”.

2. Вільна пластична імпровізація на передачу емоції в русі під музичний супровід.

3. Пластична імпровізація „Емоційний стан людини”.

4. Хореографічна композиція „Людські емоції”. Постановка викладача хореографії Інституту соціальної та мистецької освіти УДПУ імені Павла Тичини Людмили Андрощук. Ролі студентам розподілені з урахуванням типу темпераменту, характеру, домінуючого емоційного стану, стилю поведінки, технічної хореографічної підготовки, природних задатків.

Розподіл ролей з врахуванням індивідуальних особливостей особистостей студентів:

1. Людина – Денис Єфименко.

Тип темпераменту – флегматик + сангвінік; домінуючий емоційний стан – позитивний; поведінка – стримана, доброзичлива; хореографічна техніка – високий рівень; тип фігури – доліхоморфний.

2. Радість – Валентина Чаплоуська.

Тип темпераменту – холерик + сангвінік; домінуючий емоційний стан – позитивний; поведінка – динамічна, емоційна; хореографічна техніка – високий рівень; тип фігури – мезоморфний.

3. Зверхність – Леся Білохатюк.

Тип темпераменту – сангвінік; домінуючий емоційний стан – позитивний; поведінка – динамічна, повчаюча; хореографічна техніка – високий рівень; тип фігури – мезоморфний.

4. Невпевненість – Наталія Дробот.

Тип темпераменту – меланхолік + холерик; домінуючий емоційний стан – негативний; поведінка – стримана, невпевнена; хореографічна техніка – високий рівень; тип фігури – мезоморфний.

5. Пристрасть – Світлана Малюта.

Тип темпераменту – холерик; домінуючий емоційний стан – позитивний; поведінка – динамічна, нестримана; хореографічна техніка – високий рівень; тип фігури – доліхоморфний.

6. Страх – Міла Хоменко.

Тип темпераменту – холерик + сангвінік; домінуючий емоційний стан – позитивний; поведінка – динамічна; хореографічна техніка – високий рівень; тип фігури – мезоморфний.

7. Доля – Віталіна Лелеко.

Тип темпераменту – сангвінік; поведінка – стримана, врівноважена; емоційний стан – позитивний; хореографічна техніка – високий рівень; тип фігури – мезоморфний.

8. Любов – Таїса Ткач.

Тип темпераменту – сангвінік + холерик + меланхолік; поведінка – чергування пасивних фаз з активними; емоційний стан – середній (чергування позитивних і негативних етапів); хореографічна техніка – високий рівень; тип фігури – мезоморфний.

III. Підведення підсумків заняття. Домашнє завдання: розробити модель уроку танцю для малокомплектної школи.

Отже, проблема формування творчого індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії малокомплектної школи засобами імпровізаційної пластики є нерозробленою та актуальною.

Система підготовки вчителя хореографії малокомплектної школи у вузі повинна базуватися на принципах доступності та природовідповідності. На уроках танцю „Імпровізаційна пластика” викладач створює навчальну модель, як зразок уроку танцю в малокомплектній школі. Основна мета занять – розвиток особистісних творчих задатків з врахуванням індивідуальних особливостей самореалізації.

Список використаних джерел

1. Айседора Дункан: Дункан А. Моя жизнь. Шнейдер И. Встречи с Есениным. Воспоминания. – К.: Мистецтво, 1989. – 349с.

2. Барышникова Т. Азбука хореографии. Методическое указание в помощь учащимся и педагогам детских хореографических коллективов, балетных школ и студий. – СПб.: «ЛЮКСИ», «РЕСПЕКС». – 256с.
3. Кремінь В.Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації, (факти, роздуми, перспективи). – К.: Грамота, 2003. – 216с.
4. Мапарова Л.Н. Переподаватель высшей школы: индивидуальность, стиль деятельности: Моногр.: В 2ч. –Ч.1. – М. – Тамбов: Изд-во Тамб. ун-т, 2000. – 243с.
5. Марон А.Е., Кужанова Н.И. Индивидуальный стиль познавательной деятельности, проблемы его формирования и развития // Педагогические исследования. – Наука и школа. – 2002. – №5.
6. Осухова Н.А. Становление творческой индивидуальности педагога // Педагогика. – 1992. – №3-4.
7. Побірченко Н.С. Розвиток творчої індивідуальності студентів у процесі підготовки до педагогічної діяльності // Педагогіка і психологія. – 2002. – №4.
8. П'яткова Г.П., Глотов О.Л. Інтерактивні методики та специфіка їх застосування у вищій школі. Методичний посібник для студентів та магістрантів гуманітарних спеціальностей. – Тернопіль, 2002.
9. Торхова А.В. Индивидуальный стиль деятельности учителя // Педагогика. – 2003. – №6. – 61с.
10. Хмелюк Р.И. Подготовка учителя в вузе // Педагогика. – 1992. – №8-10.